ГАЛЕРИЈА СКЦ НОВИ БЕОГРАД
Булевар Зорана Ђинђића 152а

Сарајевска хагада као инспирација

МИРЈАНА ЛЕХНЕР
МАРКО ДРАГИЋ

17. децембар до 30. децембра 2008.

Обредна књига Хагада, извршила је велики утицај на самосвест јеврејског народа и очувала га кроз присећање на славну прошлост у најтежим временима. Ова која је била инспирација Мирјани и Марку, је сарајевска хагада настала у 14. веку у Шпанији, у Босну је донесена током 16. века.Урађена на пергаменту, богато је украшена минијатурама са призорима из Старог завета у боји и злату. Једна од основних прича Хагаде је прича о Четири сина који представљају четири врсте људи – мудар, зао, припрост и не зна пи-тати .За Мирјану се слободно може рећи да припада првој врсти, да следи пут својих предака, живи према њима и сналази се у традицијским обичајима. У њеним радовима су уткане приче о избављењу из Египта, давању Торе на Синају, раздвајање Црвеног мора и још многа чуда.

Мирјана је храбро заузела став и прихватила на себе улогу хроничара. Хроничар бивствовања једног народа са акцентом на његово присуство на овим просторима.

Ако је слика документ, онда је Мирјана Лехнер драгоцен сарадник историје који је сабрао сећања на синагоге и архитектонске целине којих је све мање или више нема, до ликова достојних њеног поштовања, и чланова њене породице чије је ликове уткала и направила комплексну фактографију. Својим специфичним ликовним језиком обраћа се нараштају, она не оптужује, она указује на чињенице и људске глупости. У свом том жалу не недостаје топлине коју постиже изразивши се сензибилним сликарским техникама.

Сваки рад је посебна прича, то није просто набацивање елемената, сваки од њих носи своју идеју и причу и кроз тај исповедни живопис дају заједничку поуку. Пријежношћу археолога, јасним и сигурним цртежом, Мирјана пажљиво прати и бележи трагове откривајући их у сваком делу семантичких слојева. Детаљи из Хагаде нису само ликовни елемент него имају једно сложеније значење.Оно је утемељено у традицији кроз брижљиво промишљени поступак и анализу а саздано на дубоко емоционалном и опоро спонтаном. Својим записима где је уткана и историја њене породице, она прави реконструкцију збивања. Та потреба за бележењем је самосвојност превазилажења скице јер уметница има развијену свест о властитој припадности. Средишна композиција је углавном духовна коју надограђује колористичким ткањем и вештим компоновањем. Ту је најчешће репродукован Мојсије, тј. читање поука.Централна композиција дели и гура ка спољном простору остале делове композиције.Та издвојеност по пољима није њихово комфротирање, напротив, то је само назнака границе духовног и сакралног, људског и свевишњег.., али истовремено и њихово међусобно нераскидиво преплитање и прожимање.

Тежину приче носе слике и текстови из Хагаде и они су колористички најјачи.Остали делови композиције су рађени тананијим техникама, оловком, акварелом, лавираним тушем, фротажом...

За разлику од Мирјане, Марко се упушта у смелу комбинацију модерне технике где му је главно средство за ликовно изражавање компјутер уместо четкице. Кроз дигиталну графику или у комбинацији са фотографијом и уз помоћ ње, уплиће традиционално наслеђе кроз цитате и цртеже из Хагаде.Он има посебан приступ кроз синтезу модерног израза и традиционалне илуминације и рукописа.У процесу осмишљавања стваралачке целине, његов рад се надовезује на Мирјанин.Као што су сефардски илуминатори користили јаке боје , Марко исти тоналитет користи за подлогу својих радова. Младост носи уметничку експресију и у тој енергији се идентификује његова свест о коренима усађеним дубоко у припадност. Усмерени једно на друго радови Мирјане Лехнер и Марка Драгића се међусобно претапају и кроз ту еволуцију афирмишу интимистичку симбиозу.

децембар, 2008.

Љиљана Суботић, историчар уметности

МИРЈАНА ЛЕХНЕР-ДРАГИЋ је рођена 1936. године у Београду. Академију примењених уметности, графички одсек, завршила је у Београду 1963. године у класи професора Михајла Петрова. По завршетку студија бави се илустровањем, опремом књига, ликовно-педагошким радом и сликањем. Статус слободног уметника стиче 1965.

Члан је УЛУПУДС-а од 1970. године. Била је низ година спољни сарадник Завода за заштиту културних споменика Југославије, Археолошког музеја Србије,... У Јеврејској општини Београд водила је ликовну секцију Леон Коен, а за позориште Краљ Давид урадила је низ сценографија. Од 1969. године до данас учествовала је, у земљи и иностранству, на бројним самосталним и групним изложбама: Златно перо, Октобарски салон, Мајски салон, Цртеж и мала пластика, и другим. Од самосталних изложби издвајају се: Форме (Дом културе Веселин Маслеша, Београд, 1970), Постери за дечију собу (Мало позориште, Београд 1973), И ту је прошао човек (конгрес «Живот у новом миленијуму», Атина, 1988), И ту је прошао човек (Музеј рударства и металургије, Бор, 1990), И ту је прошао човек (Галерија Библиотеке града Београда, 1991), Мостови живота (Галерија КНУ, Београд, 1993), Чипке моје тетке Ерне (Јеврејски историјски музеј, Београд, 1994), (Софија, 1994), (Есперанса, Софија, 1998, 2000), Чипке моје тетке Ерне, Синагоге, и њих не смемо заборавити (Галерија Сингидунум, Београд, 2002), Синагога као уметничко наслеђе (Јеврејска општина Земун, Народни музеј Зрењанин, Историјски архив у Панчеву, Јеврејска општина Суботица 2006. Јеврејска општина Нови Сад 2007, КЦ «Лаза Костић» Сомбор 2007)

Награде

Годишња награда УЛУПУДС-а за изложбу "Мостови живота" у галерији КНУ 1993. године

Годишња награда УЛУПУДС-а за изложбу "Чипке моје тетке Ерне" у галерији Сингидунум 2003. године

Годишња награда УЛУПУДС-а за изложбу "Синагога као уметничко наслеђе" и остале уметничке активности у 2006. години

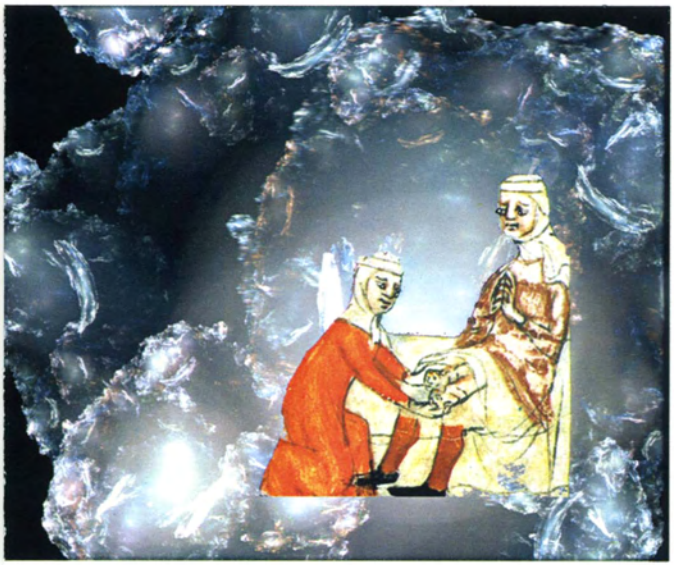

ДРАГИЋ МАРКО је рођен у Београду 1975. године. Фотографијом се бави још у раном детињству, а од 1987. године и компјутерском графиком. Дизајнирао јеврејски календар за изложбу Мирјане Лехнер-Драгић (годишња награда УЛУПУДС-а за 2002. годину, галерија Сингидунум).

Групне изложбе:

Европски дани јеврејске културе (Јеврејска општина Београд, 2003) Есперанса (Хотел Југославија, Београд, 2004)

Но Наме 2 - фестивал графичких комуникација (Дом културе, Чачак 2005),

8. међународни бијенале уметности минијатуре (Савремена галерија, Горњи Милановац, 2005).

Међународни бијенале у Смедереву 2008.

Самосталне изложбе:

Компјутерска графика и фотографије

"Дрво и цветање" (Јеврејска општина Београд, 2006)

"Синагога као уметничко наслеђе", поводом прославе 80 година београдске синагоге. Јеврејска општина, Земун, 2006.

Народни музеј, Зрењанин, 2006., поводом 110 година срушене синагоге и 65 година Холокауста

Историјски архив, Панчево 2006. поводом Европског дана јеврејске културе

Јеврејска општина Суботица 2006.

Јеврејска општина Нови Сад 2007. Отворио уметнички критичар Андреј Тишма

Јеврејски културни центар у Београду 2007., поводом Европског дана јеврејске културе

Галерија КЦ «Лаза Костић» Сомбор новембар 2007. Отворио градоначелник Сомбора.

...Заједнички предлог и надахнућа која прожимају овај својеврстан и у средини Републике Србије умногоме сасвим самосвојан и јединствен стваралачки задатак, надмашују илустративну тезу предлошка какав је у регионалном, али и у наслеђу глобалне културе сефардски илуминирани рукопис Хагада из Сарајева настао половином 14.века. У истанчаним секцијама ових у основи сликарских планова актуелизује се и за најширу јавност чини уочљивим истанчани преплет традицијских учења, митова и одломака реалних личности из Јеврејске дијаспоре. Замисао нараста у својеврстан химнички ликовни споменик заустављене енергије и јудских повезивања, надања, трајања и искушења који су опште одлике јеврејских заједница на европским просторима, и после изгона из Шпаније, али и у областима других средњоевропских изгона и, што је од средишње важности - опстанка. Ликовна дела тако пружају и додатан допринос упознавања с мањинским културним наслеђем региона. Варирајући своја полазишта из Хагаде, Мирјана Лехнер Драгић и Марко Драгић нуде и пружају својим предлогом за изложбу и публикацију изузетну рефлексивну и емоционално изазовну ликовну целину састављену из разноликих деоница укључујући и старе и нове медије изражајности. Ваша професионална одговорност у подршци реализације су свакако од највећег значаја.

др Никола Шуица, професор на ФЛУ Београд

Уметничка критика

"Чипке моје тетке Ерне" или о сефардској баштини

... Јеврејска уметност као најзначајнија светска баштина има веома дугу и непрекидну традицију; она у својој сакралности има особиту конотацију. Управо из тог угла јеврејске традиције и баштине Лехнерова посматра сефардску заоставштину Сарајевску хагаду, "чипке", стари Београд и живот своје породице породичног презимена Папо. Лехнерова успешно утемељује сефардску уметност у живот старог Београда уз лични печат.

Ова изложба је пионирски покушај реконструкције јеврејске сефардске уметности као и подсећање на живот старог Београда после првог светског рата.

Слике су рађене у комбинованој техници акварела, јајчане темпере и дивним лавирањем сепије; и цртежима са брилијантним пасажима. Лехнерова је цртач мајсторске вештине и сензибилитета. Она је изложбу под називом "Чипке моје тетке Ерне" засновала на комплексном концепту који јој је дао прилику да покаже свој дар композиције комбинован са дивним вињетама урбаних ведута детаља из Хагаде и сефардских ручних радова.

У Београду 12. 7. 1989. поводом Есперансе 1998. у Софији

др Радмило Петровић, историчар уметности

Оцена пројекта «Сарајевска Хагада»

уметника Мирјане Лехнер Драгић и Марка Драгића

Уметница Мирјана Лехнер из Београда, на свој аутентичан начин интерпретира «Сарајевску хагаду» из 14. века, уклапајући је у свој уметнички проседее. Највреднији јеврејски псалтир из 14. века «Хагада» из Сарајева је највећа тајна средњовековне уметности минијатуре. Уз господина Вербера многи други светски научници су се опробали на овом проблему. И коначно госпођа Лехнер на свој уметнички начин проникла је у ту тајну. Она је успела да уклопи животну причу своје породице у свет сарајевске «Хагаде». На тај начин јеврејска културна баштина чији је Лехнерова плод, преко њене интерпретације Хагаде се везује за живот њене породице Папо у сарајевском јеврејском кварту... Најважнија је идеја пројекта «Сарајевске Хагаде» мајке и сина породице Лехнер-Драгић.

Београд 8. 3. 2008.

др Радмило Петровић

На самом почетку 21. века постоји читав спектар широких и хетерогених могућности које пружају нови облици компјутерске и дигиталне технологије, па је врло тешко приказати оригинално, уметнички занимљиво дело. Уметност Марка Драгића несумњиво је успешна потврда праћења савремених форми уметничког изражавања, које уметник исказује кроз фотографију и компјутерску графику. Радознао, живог и немирног духа, подухватио се напора који је у исто време - колико изазован, толико и незахвалан! Тематика његових радова је готово увек сакрална. Процес стварања креће од прецизног, сасвим реалног бележења приказаног предмета, било да ствара у унутрашњости храма или пак изван њега, као и јасне и прегледне композиције. Даљим обликовањем поступно долази до неочекивано разноликих облка који, након метаморфозе, задржавају јаку композицијску вредност. Субјективно виђење предмета дато је кроз његово разарање. Маркова машта и оригиналност довели су до тога да се избори за сасвим личну уметност, у којој се преплићу емоције растрзане између сећања, садашњости и будућности.

Несумњиво да се ради о младом уметнику који је последњим циклусом слика "Синагога као уметничко наслеђе" наставио истраживачки рад на пољу визуелних комуникација и информационих система, као и њиховој вишеструкој симбиози. Очигледан напредак у односу на досадашњи рад, наговештава једну успешну уметничку каријеру у оквиру нових форми изражавања.

Барбара Панић, историчар уметности

Издавач: Студентски културни центар; за издавача: Славољуб Веселиновић, директор и главни и одговорни уредник; савет галерије: Саво Пековић, Наталија Церовић, Александар Ђурић, Наташа Бркић и Љиљана Суботић.

Финансијска подршка: Министарство културе Републике Србије

Изложба ће бити реализована и у Народном музеју Зрењанина, Ниша и Ужица.